

Pedagog specjalny – człowiek do zadań „specjalnych” w szkole

Wprowadzone w lipcu i sierpniu 2022 roku zapisy w rozporządzeniach Ministra Edukacji i Nauki dotyczące pedagoga specjalnego, jego kwalifikacji, zadań i rodzajów prowadzonych zajęć, są bardzo ciekawym materiałem do analizy i refleksji nad praktyką pedagoga specjalnego w szkole.

Pierwsza refleksja, która mi się nasuwa, dotyczy interdyscyplinarności pedagoga specjalnego. O tym aspekcie pisała już dawno twórczyni pedagogiki specjalnej w Polsce Maria Grzegorzewska. „Postulowała ona wykorzystanie w pedagogice specjalnej dorobku takich nauk jak: fizjologia, patologia ogólna, pediatria, psychiatria, neurologia, psychologia, socjologia, pedagogika ogólna i higiena. Zdaniem Marii Grzegorzewskiej interdyscyplinarny charakter pedagogiki specjalnej wynika w bezpośredni sposób z podstawowych założeń teoretycznych i specyfiki warsztatowo-metodologicznej pracy rehabilitacyjnej z dziećmi posiadającymi odchylenia od normy”¹. W dzisiejszej szkole, w której mamy do czynienia z coraz większą liczbą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, to podejście jest bardzo aktualne. Powiedziałabym, że interdyscyplinarny charakter mają opisane w przepisach zadania pedagoga specjalnego.

Kolejna moja refleksja dotyczy tego, co powinno charakteryzować pedagoga specjalnego, jakie cechy, kompetencje powinien posiadać. Zawód pedagog specjalny został zarejestrowany w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania z dnia 4 lipca 2014² pod numerem 235919 w kategorii 2359 Specjaliści nauczania i wychowania, gdzie indziej niesklasyfikowani, natomiast szczegółowe kwalifikacje wymagane od pedagoga specjalnego opisuje § 19a Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 sierpnia 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2022 r. poz. 1769). Dla uświadomienia sobie złożoności tego zawodu warto zajrzeć do informacji o zawodzie, która zawiera bardzo szczegółową charakterystykę różnych obszarów działalności pedagoga specjalnego³: „Pedagog specjalny przygotowuje dzieci i osoby niepełnosprawne do samodzielnego życia w społeczeństwie. Osoba wykonująca ten zawód diagnozuje potrzeby rozwojowe, edukacyjne i funkcjonalne osób niepełnosprawnych, określa metody przeciwdziałania konsekwencjom niepełnosprawności oraz udziela wsparcia w edukacji osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom”⁴. Wspomniana charakterystyka zawiera szczegółowy opis pracy pedagoga specjalnego i sposobu jej wykonywania, precyzyjnie określa na czym ona polega.

¹ Zielińska J., *Maria Grzegorzewska i jej interdyscyplinarna wizja Pedagogiki Specjalnej a czasy współczesne*, <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/9116/Maria%20Grzegorzewska%20i%20jej%20interdyscyplina%20wizja%20Pedagogiki%20Specjalnej%20a%20czasy%20wsp%F3%20czesne.pdf?sequence=1> [dostęp: 5.12.2022].

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania z dnia 4 lipca 2014, Dz. U. z 2014 r. poz. 1145.

³ *Informacja o zawodzie – Pedagog specjalny 235919*, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018, file:///C:/Users/pc/Downloads/Pedagog_specjalny_235919.pdf, [dostęp: 5.12.2022].

⁴ Tamże, s. 4.

Ponadto określone są pewne wymagania psychofizyczne⁵:

Wymagania psychofizyczne	
w kategorii wymagań fizycznych	<ul style="list-style-type: none"> - ogólna wydolność fizyczna, - sprawność układu krążenia, - sprawność układu kostno-stawowego, - sprawność układu mięśniowego, - sprawność narządów równowagi, - sprawność narządu wzroku, - sprawność narządu słuchu;
w kategorii sprawności sensomotorycznych	<ul style="list-style-type: none"> - ostrość wzroku, - ostrość słuchu, - koordynacja wzrokowo-ruchowa, - rozróżnianie barw, - zmysł równowagi, - zręczność rąk i palców, - spostrzegawczość;
w kategorii sprawności i zdolności	<ul style="list-style-type: none"> - uzdolnienia pedagogiczne, - zdolność koncentracji uwagi, - podzielność uwagi, - dobra pamięć, - łatwość wypowiedzania się w mowie i w piśmie, - łatwość przechodzenia z jednej czynności na drugą, - zdolność podejmowania szybkich i trafnych decyzji, - zdolność motywowania siebie, - zdolność motywowania podwładnych, - zdolność analizowania i systematyzowania złożonych problemów, - zdolność skutecznego przekonywania, - zdolność rozwiązywania konfliktów, - predyspozycje do postępowania z ludźmi;
w kategorii cech osobowościowych	<ul style="list-style-type: none"> - komunikatywność, - asertywność, - samodzielność, - samokontrola, - systematyczność, - dyspozycyjność, - odporność emocjonalna, - odpowiedzialność za innych, - empatia, - serdeczność, - kontrolowanie własnych emocji, - radzenie sobie ze stresem, - dbałość o jakość pracy, - gotowość do współdziałania, - wytrwałość i cierpliwość, - gotowość do dzielenia się wiedzą, - gotowość do ustawicznego uczenia się.

⁵ Tamże. s. 6–7.

Powyższe cechy są niezbędne do kształtowania kompetencji zawodowych pedagoga specjalnego.

„Profesjonalizm pedagoga specjalnego obejmuje szeroki wachlarz kompetencji:

- **merytorycznych** w zakresie prowadzenia procesów usprawniania, korektury i kompensacji z wykorzystaniem różnych metod i technik terapeutycznych;
- **dydaktycznych i psychologiczno-pedagogicznych** dotyczących diagnozowania dydaktycznego, planowania, organizowania, kontroli i oceny przebiegu i wyników procesów edukacyjnych;
- **komunikacyjnych**, które przejawiają się m.in. w zakresie posiadania wiedzy i umiejętności komunikowania się z wykorzystaniem werbalnych oraz wspomagających i alternatywnych metod komunikacji interpersonalnej;
- **współdziałania**, wyrażających się w postaci zachowań prospołecznych i umiejętności kształtowania ich u podopiecznych oraz sprawności w działaniach integracyjnych, w tym np. rozwiązywania sytuacji problemowych w drodze mediacji i kompromisu;
- **kreatywnych**, w zakresie poszukiwania i tworzenia optymalnych metod i technik dydaktycznych i terapeutycznych;
- **informatycznych i technicznych**, dzięki którym może sprawnie korzystać z nowoczesnych technologii;
- **osobowościowych oraz moralno-etycznych**, które cechuje humanitaryzm wyrażający się m.in. uznaniem podmiotowości podopiecznego niezależnie od rodzaju i stopnia jego niepełnosprawności, odpowiedzialność, uczciwość oraz empatia, jako konstruktywna wrażliwość na cudze cierpienie, umiejętność dostrzegania i wczuwania się w problemy innych, wytrwałość i konsekwencja, a także samokrytycyzm i zdolność do pogłębionej refleksji moralnej”⁶.

⁶ Kupisiewicz M., *Pedagog specjalny – człowiek o wyjątkowych predyspozycjach osobowościowych, profesjonalista posiadający rozległą, interdyscyplinarną wiedzę i umiejętności* [w:] *Studia z teorii wychowania*, t. VII, nr 4 (17), 2016,

[https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Studia_z_Teorii_Wychowania/Studia_z_Teorii_Wychowania-r2016-t7-n4_\(17\)/Studia_z_Teorii_Wychowania-r2016-t7-n4_\(17\)-s173-186/Studia_z_Teorii_Wychowania-r2016-t7-n4_\(17\)-s173-186.pdf](https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Studia_z_Teorii_Wychowania/Studia_z_Teorii_Wychowania-r2016-t7-n4_(17)/Studia_z_Teorii_Wychowania-r2016-t7-n4_(17)-s173-186/Studia_z_Teorii_Wychowania-r2016-t7-n4_(17)-s173-186.pdf), [dostęp: 5.12.2022].

W dalszej części opracowania przechodzę do analizy zapisów aktualnych rozporządzeń:

Podstawa prawna	Treść przepisu dotycząca pedagoga specjalnego	Uwagi
<p style="text-align: center;">Rozporządzenie Ministra Edukacji Nauki z dnia 22 sierpnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2022 r. poz. 1769)</p>	<p>§ 19a. Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach, o których mowa w § 3 ust. 1 i § 4, posiada osoba, która ukończyła:</p> <p>1) jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika specjalna oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub</p> <p>2) jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego lub drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki specjalnej, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub</p> <p>3) jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, a ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny w zakresie pedagogiki specjalnej albo studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej lub edukacji włączającej”.</p> <p>„§ 30a. Do dnia 31 sierpnia 2026 r. kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego:</p> <p>1) w przedszkolach, o których mowa w § 4 – posiada również osoba, która ma kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, określone w § 4, a ponadto ukończyła studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka;</p> <p>2) w szkołach i przedszkolach, o których mowa w § 3 ust. 1 i § 4 – posiada również osoba, która ma kwalifikacje określone w § 3 ust. 1 i § 4, a ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny lub studia podyplomowe, w zakresie pedagogiki specjalnej”.</p>	<p>Wyodrębniono kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego dodając po § 19 § 19a. Określono także kto może zajmować to stanowisko do 31 sierpnia 2026 r., po § 30 dodając § 30a. Zapisy te są szczególnie ważne dla dyrektorów szkół i placówek w sytuacji nawiązywania stosunku pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami.</p>

**Rozporządzenie
Ministra Edukacji i Nauki
z dnia 22 lipca 2022 r.
zmieniające rozporządzenie
w sprawie zasad organizacji
i udzielania pomocy
psychologiczno-pedagogicznej
w publicznych przedszkolach,
szkołach i placówkach
(Dz. U. z 2022 r. poz. 1594)**

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1280) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 4 w ust. 2 po wyrazie „pedagodzy” dodaje się przecinek i wyrazy „pedagodzy specjalni”;

2) po § 24 **dodaje się § 24a** w brzmieniu:

„§ 24a. Do zadań pedagoga specjalnego w przedszkolu, szkole i placówce należy w szczególności:

1) współpraca z nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych lub innymi specjalistami, rodzicami oraz uczniami w:

a) rekomendowaniu dyrektorowi przedszkola, szkoły lub placówki do realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa uczniów w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz dostępności, o której mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062 oraz z 2022 r. poz. 975 i 1079),

b) prowadzeniu badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,

c) rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów,

d) określaniu niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia;

Wprowadzone zmiany spowodowały wyodrębnienie zadań pedagoga specjalnego poprzez wprowadzenie dodatkowego paragrafu.

Określono zadania w zakresie współpracy, wspierania, udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, rekomendacji do doskonalenia nauczycieli. Na podkreślenie zasługuje zapis dotyczący zadania związanego z rekomendowaniem dyrektorowi szkoły/placówki działań związanych z realizacją zapisów ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Tak sformułowane zadania wskazują na istotną rolę doradcą pedagoga specjalnego, jeżeli chodzi o działania na rzecz uczniów z SPE.

Litera b) rozporządzenia wskazuje na aspekt badawczy i diagnostyczny, służący podnoszeniu skuteczności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że realizacja zadań powinna opierać się **na współpracy**, co podkreślono na wstępie – § 24a pkt 1.

	<p>2) współpraca z zespołem, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy, w zakresie opracowania i realizacji indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym zapewnienia mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;</p> <p>3) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:</p> <p>a) rozpoznawaniu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych uczniów lub trudności w ich funkcjonowaniu, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki,</p> <p>b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem,</p> <p>c) dostosowaniu sposobów i metod pracy do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz jego możliwości psychofizycznych,</p> <p>d) doborze metod, form kształcenia i środków dydaktycznych do potrzeb uczniów;</p> <p>4) udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom uczniów i nauczycielom;</p> <p>5) współpraca, w zależności od potrzeb, z innymi podmiotami, o których mowa w § 4 ust. 3 oraz w § 5;</p> <p>6) przedstawianie radzie pedagogicznej propozycji w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli przedszkola, szkoły lub placówki w zakresie zadań określonych w pkt 1–5.”.</p>	
<p>Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio</p>	<p>§ 3.2. Pedagodzy specjali w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych</p>	<p>Analiza zapisu rodzajów zajęć realizowanych przez pedagoga specjalnego w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin prowadzonych</p>

<p>z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1610)</p>	<p>i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, realizują:</p> <p>1) zajęcia w ramach zadań związanych z:</p> <p>a) rekomendowaniem dyrektorowi przedszkola, szkoły lub placówki do realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa dzieci i młodzieży w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz dostępności, o której mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062 oraz z 2022 r. poz. 975 i 1079),</p> <p>b) prowadzeniem badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów lub wychowanków w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów lub wychowanków oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów lub wychowanków, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia lub wychowanka i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki, we współpracy z nauczycielami,</p> <p>c) wspieraniem nauczycieli w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznawaniu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów lub wychowanków, w tym barier i ograniczeń, utrudniających funkcjonowanie ucznia lub wychowanka i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki, – udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem lub wychowankiem, – dostosowaniu sposobów i metod pracy do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia lub wychowanka oraz jego możliwości psychofizycznych, – doborze metod, form kształcenia i środków dydaktycznych do potrzeb uczniów lub wychowanków, 	<p>zajęć pokazuje, że zapisy te korespondują z zadaniami w wyżej cytowanym rozporządzeniu.</p>
--	---	--

d) rozwiązywaniem problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów lub wychowanków,
e) dokonywaniem wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty – w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach wychowawczych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych,
f) określaniem niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia lub wychowanka,
g) udzielaniem uczniom lub wychowankom, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
h) prowadzeniem zajęć rewalidacyjnych, resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych;
2) zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe – w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach podstawowych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych,

	<p>specjalnych ośrodkach wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych; 3) zajęcia oraz specjalne działania opiekuńczo-wychowawcze, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 128 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 71c ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty – w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i w jednostkach pomocy społecznej.</p>	
<p style="text-align: center;">Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2022 r. poz. 1593)</p>	<p>po § 23 dodaje się § 23a w brzmieniu: „§ 23a. Do zadań pedagoga specjalnego w szkole i placówce należy w szczególności: 1) współpraca z nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych lub innymi specjalistami, rodzicami oraz uczniami w: a) rekomendowaniu dyrektorowi szkoły lub placówki do realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa uczniów w życiu szkoły i placówki oraz dostępności, o której mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062 oraz z 2022 r. poz. 975 i 1079), b) prowadzeniu badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu szkoły i placówki, c) rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów, d) określaniu niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne,</p>	<p>Uwagi jak w rozporządzeniu w Dz. U. z 2022 r. poz. 1594. Należy podkreślić, że to rozporządzenie, to równoległe obowiązujący przepis ze względu na funkcjonowanie 4-letnich techników, w których w roku 2023 odbędzie się ostatni egzamin maturalny. *proszę zwrócić uwagę, że te dwa dokumenty mają sąsiednie pozycje w dzienniku ustaw</p>

	<p>odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia;</p> <p>2) współpraca z zespołem, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy, w zakresie opracowania i realizacji indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym zapewnienia mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;</p> <p>3) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:</p> <p>a) rozpoznawaniu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych uczniów lub trudności w ich funkcjonowaniu, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu szkoły lub placówki,</p> <p>b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem,</p> <p>c) dostosowaniu sposobów i metod pracy do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz jego możliwości psychofizycznych,</p> <p>d) doborze metod, form kształcenia i środków dydaktycznych do potrzeb uczniów;</p> <p>4) udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom uczniów i nauczycielom;</p> <p>5) współpraca, w zależności od potrzeb, z innymi podmiotami, o których mowa w § 5 ust. 3 oraz w § 6;</p> <p>6) przedstawianie radzie pedagogicznej propozycji w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkoły lub placówki w zakresie zadań określonych w pkt 1–5.”.</p>	
--	---	--

Na podstawie przytoczonych w tabeli zapisów można sformułować następujące wnioski:

1. Pedagog specjalny z racji przypisanych mu zadań jest istotną osobą w planowaniu, realizacji, sprawdzaniu skuteczności podejmowanych działań na rzecz uczniów z SPE (proszę zwrócić uwagę, że nie chodzi tu jedynie o pomoc psychologiczno-pedagogiczną, ale także inne zadania, chociażby związane z realizacją ustawy o dostępności – § 24a pkt. 1 lit a rozporządzenia).

2. Pedagog specjalny w świetle wprowadzonych przepisów pełni rolę doradcą, badawczą, diagnostyczną i praktyczną.
3. Powinien posiadać szeroką wiedzę z zakresu pedagogiki specjalnej i dziedzin pokrewnych, tak aby w swojej pracy mógł kierować się zasadą holistycznego podejścia do wspieranego podmiotu (mam tu na myśli uczniów, nauczycieli, rodziców).
4. Należy pamiętać, że praca pedagoga specjalnego ma opierać się przede wszystkim na współpracy, a nie samodzielnym realizowaniu zadań na rzecz uczniów z SPE (zachodzi tu pewne niebezpieczeństwo scedowania chociażby realizacji PPP na pedagoga specjalnego).

Pamiętajmy, że wprowadzone zapisy dotyczą wszystkich szkół i placówek, w których zatrudniani są pedagodzy specjali. W mojej opinii warto byłoby w ramach wewnętrznego doskonalenia nauczycieli zorganizować spotkanie i na nim wspólnie, zespołowo uszczegółowić realizację zadań przez pedagoga specjalnego, z ukierunkowaniem na potrzeby szkoły. W szkole posiadamy wiedzę, jakich uczniów o SPE mamy, jakie zajęcia wynikają z ich orzeczeń i opinii, co mamy zapewnić w ramach zaleceń poradni. To jest bardzo dobry punkt wyjścia, aby racjonalnie zaplanować i zorganizować chociażby pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Dzięki temu unikniemy sytuacji dublowania niektórych zadań. Niektóre zadania, np. w zakresie współpracy z rodzicami, można zrealizować dzieląc się tematycznie. Zachęcam do takiej wspólnej „burzy mózgów”, do „przegadania” wszystkich nurtujących tematów zanim zacznemy pisać indywidualne plany pracy pedagoga..., psychologa..., pedagoga specjalnego... . Takie podejście pozwala wiele spraw dostrzec, pomaga skupić się na konkretnych potrzebach, a w dalszej perspektywie oszczędza nasz czas i podnosi komfort pracy.

Podsumowując powyższe rozważania, chciałabym podkreślić, że patrzę na zadania pedagoga specjalnego jako pedagog specjalny (surdopedagog) przez pryzmat mojego wykształcenia i praktyki prowadzonych wcześniej zajęć. Od zawsze wymagania stawiane pedagogowi specjalnemu były bardzo wysokie i zróżnicowane. Byłam przygotowywana przez moich Mistrzów do pracy z Człowiekiem, ze szczególnym uwrażliwieniem na jego mocne strony i potencjał – bez względu na rodzaj, stopień czy charakter niepełnosprawności. Zgadzam się w pełni ze słowami, że „pedagoga specjalnego powinien cechować szczególny profesjonalizm, którego synonimem jest doskonałość w działaniu opartym o interdyscyplinarną wiedzę i umiejętności, ale także wartości etyczne. Praca na rzecz drugiego człowieka, to dla pedagoga specjalnego wartość autoteliczna, która wiąże się wielką odpowiedzialnością”⁷. Dlatego w mojej ocenie określenie „człowiek do zadań specjalnych” jest w pełni adekwatne.

⁷ Tamże, s. 175.